

Årsberetning 2024
for
Grane kommune

Grane kommunes årsberetning 2024

Om årsregnskap og årsberetning

Fristen for avleggelse av årsregnskap 2024 var 22.02.25. Grane kommunes årsregnskap for 2024 med dokumentasjon ble levert kommunerevisjonen 20.02.25.

Årsregnskapet består av driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter og noteopplysninger. Årsregnskap med årsberetning overleveres kontrollutvalg og revisjon samt formannskap og kommunestyre for videre behandling.

Regnskapet er avlagt etter regnskapsforskrifter som gjelder for kommuner og fylkeskommuner. Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise all tilgang på og bruk av midler i året. Inntekter og utgifter skal tidsmessig plasseres i det året som følger anordningsprinsippet. Anordningsprinsippet betyr at alle kjente utgifter og inntekter i løpet av året, som vedrører kommunens virksomhet skal fremgå av drifts- eller investeringsregnskapet i året enten de er betalt eller ikke.

Regnskapet er avlagt i henhold til god kommunal regnskapsskikk, herunder kommunale regnskapsstandarder (KRS) utgitt av foreningen for god kommunal regnskapsskikk (GKRS).

Grane kommune har ikke kommunale foretak (KF), lånefond eller interkommunale samarbeid som ikke er egne rettssubjekt. Det vil si: kommunen har ikke regnskap som skal konsolideres.

Det kommunale regnskapet er tredelt med:

➤ **Driftsregnskap**

I driftsregnskapet føres kommunens driftsutgifter og driftsinntekter herunder renter som en har gjennom året.

➤ **Investeringsregnskap**

I investeringsregnskapet føres alle utgifter og inntekter som vedrører nybygg og faste investeringer, beløp over ca. kr. 100.000,- og økonomisk levetid på minst 3 år.

➤ **Balanseregnskap**

I balanseregnskapet skal status for kommunens eiendeler, gjeld og bokført egenkapital fremkomme.

Kravene til årsberetning følger av kommunelovens § 14-7.

Årsberetningen skal redegjøre for:

- A. Forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen, og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid.
- B. Vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet, og vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene.
- C. Virksomhetens måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller fylkeskommunen eller innbyggerne.
- D. Tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard.
- E. Den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling.
- F. Likestillingstiltak som er iverksatt, og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestillings- og diskrimineringslovens formål om likestilling uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

1 Økonomisk stilling og utvikling

1.1 Driftsresultat 2024

Netto driftsresultat 2024 kr - 7 845 231

- 3,38 % av driftsinntekter

Utviklingen av driftsresultat fremkommer som differansen mellom kommunens utgifter og kommunens inntekter. Driftsresultatet tilsvarer det kommunen har av handlefrihet til investeringer og avsetninger.

Til forskjell fra brutto driftsresultat er det i netto driftsresultat gjort fradrag for netto rente- og avdragsbelastning, mens virkningen av avskrivningskostnadene er eliminert. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk, og er dermed et uttrykk for kommunenes økonomiske situasjon.

Årets netto driftsresultat er som i fjor et betydelig høyt underskudd og Grane kommune er langt fra vedtatt måltall på 2 % av kommunens driftsinntekter. Grunnene til underskuddet er flere men trekkes premieavviket (forskjellen mellom pensjonskostnad og årets premieinnbetalinger) som er på 4,7 mill.kr ut vil netto driftsresultat være på - 3,1 mill.kr.

Kommunedirektør har fortsatt omstillingsprosessen i hele organisasjonen. Alle enheter jobber med å tenke nytt og se på muligheter til å rasjonalisere den kommunale tjenesteproduksjonen. Alle enheter vurderer; tjenestetilbudet, oppgavefordeling og bruk av ny teknologi. Med en slik prosess vil vi jobbe for å få en mer bærekraftig økonomi over tid. Som igjen skal gi et bedre netto driftsresultat. Et netto driftsresultat på rundt 2 prosent over en lengre tidsperiode er ansett som et tegn på en sunn kommuneøkonomi. Statsforvalterens anbefaling 1,75 %.

Tabellen nedenfor angir kommunens totale driftsinntekter, netto driftsresultat i kroner, og netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter. Premieavviket pensjon påvirker kommunens totale driftsresultat.

Resultatoppstilling	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Skatteinntekter	40 648	37 004	39 892	38 988	34 842	35 715
Eiendomsskatt	10 082	10 533	10 328	10 525	10 302	7 396
Rammetilskudd	95 103	93 882	87 173	86 623	83 505	77 930
Andre driftsinntekter	86 379	81 177	64 746	58 870	56 463	60 251
Sum driftsinntekter	232 212	222 596	202 139	195 006	185 112	181 292
Driftsutgifter	248 749	241 901	205 356	189 004	190 086	176 611
Finansinntekter	8 563	5 678	5 037	4 457	3 383	6 467
Finansutgifter	15 362	13 752	11 354	11 201	11 032	9 708
Motpost avskrivning	15 491	14 829	14 751	12 881	9 020	8 683
Netto driftsresultat	-7 845	-12 550	5 217	12 139	-3 603	10 123
Nto driftsresultat i %	-3,38	-5,63	2,58	6,23	-1,97	5,59

KOSTRA-tall for 2024 viser et netto driftsresultat for kommunene samlet på – 0,2 % i 2024. I kostragruppe 14 som vi tilhører er tallet 3,5 %. Netto driftsresultat er kr. 83 957 høyere enn regulert budsjett. Det minimale avviket skyldes nødvendige budsjettreguleringer er vedtatt av kommunestyret underveis i året.

Skatteinntekter: Skatteinngangen for Grane kommune ble på 40,6 mill. kr, det er 3,6 mill.kr høyere enn 2023 og 2,5 mill.kr lavere enn opprinnelig budsjett. Alle landets kommuner har hatt en liten økning i skatteinntektene med 1,4 % fra år 2023. Stabile gjeldsrenter og økt byggeaktivitet er noe av grunnene til at skatteinntekter har økt fra 2023 til 2024.

Rammetilskudd: Rammetilskuddet ble på 95,1 mill. kr, det er 1,2 mill.kr høyere enn 2023 og kr 321 624 lavere enn opprinnelig budsjett. Økningen i frie inntekter fra år 2023 til år 2024 var på 3,7 % og sammenlignet med 2023 var økningen på 3,1 %. I prognosemodellen fra KS som beregner rammetilskudd for året som kommer var innbyggertallet for høyt. Nedgangen i antall innbyggere ble høyere og dermed ble utbetaling av rammetilskudd mindre enn forventet. I revidert statsbudsjett ønsket regjeringen å styrke økonomien til kommunene med ekstra midler for å møte utfordringene som økte pensjons- og demografikostnader. For Grane kommune utgjorde ekstra bevilgning fra revidert statsbudsjett på 1,1 mill.kr.

Kommunen mottok skjønnsmidler på kr 586 498 til interkommunal beredskapskoordinator og kr 500 000 til lokal forvaltning anadorme vassdrag.

Andre driftsinntekter: Tilskudd fra IMDI for bosetting av ukrainske flyktninger er på 15 mill. kr. Hele tilskuddet har gått inn i driftsregnskapet og blitt fordelt på enheter som har hatt økt tjenestenivå med bakgrunn av bosetting av flyktninger. Tilskudd til ulike prosjekter utgjør 10 mill.kr og av dette er 2 mill.kr avsatt på bundne driftsfond for disse prosjektene går over flere år.

Kommunale avgifter utgjør 9,2 mill.kr. og husleieinntekter er på 5,2 mill.kr.

Netto konsesjonskraft inntekt år 2024 var kr 1 658 754 og i år 2023 var den kr 2 245 612.

Finansområdet: Finansområdet viser et positivt avvik mellom revidert budsjett og regnskap 2,8 mill. kr. Grunnene til dette er økte renteinntekter i år 2024 sammenlignet med år 2023 og 3 mill.kr i utbytte fra Helgeland Kraft. Dette er 1,5 mill.kr mer enn budsjettet. Utbytte fra Helgeland Kraft AS var i 2023 kr 835 296 så økningen ble på over 2 mill.kr.

Beregning av minimumsavdrag i henhold til kommuneloven § 14-18 viser at vi har betalt tilstrekkelig med avdrag.

Lønnsoppgjøret: I budsjettet for 2024 ble lønn etter lønnsoppgjør 2023 lagt inn på det enkelte ansvarsområdet. I tillegg ble det satt av en lønnsnett på 3,5 mill.kr som ble fordelt i juli 2024 etter lønnsoppgjøret var i havn. Dette skulle ta høyde for en lønnsøkning på 5 % og er til dekning av lønnsøkningen fra 01.05.24 og ut året. Årslønnsvekst i KS-området fra 2023 til 2024 ble 5,4 %.

Samlet budsjettavvik og årsoppgjørdisposisjoner: Etter avsetninger og bruk av fond viser regnskapet et mindreforbruk på kr 1 509 137. Mindreforbruket er avsatt til disposisjonsfondet og beholdningen på fondet etter dette er på kr 29 262 372.

1.2 Forklaring til vesentlige budsjettavvik

Ifølge kravene til årsberetning skal det redegjøres for beløpsmessige budsjettavvik. I tillegg stilles det krav om å redegjøre for eventuelle vesentlige brudd med kommunestyrets premisser for hva bevilgningene skal kunne brukes til. Dette omtales under kap. 2.0.

Økonomisk oversikt – drift med kommentarer av vesentlige budsjettavvik

Regnskap	Regnskap 2024	Budsjett 2024 Regulert	Budsjett 2024 Vedtatt KS des -23	Avvik i hele tusen	Regnskap 2023
9 Sum driftsinntekter	-232 212 572	-208 283 437	-203 990 821	-23 929	-222 596 204
15 Sum driftsutgifter	*233 258 036	*206 648 336	*197 995 532	26 610	*227 071 848
22 Finansinntekter	-8 562 762	-5 360 000	-5 360 000	-3 203	-5 677 508
22 Finansutgifter	15 362 529	14 924 289	14 924 289	438	13 752 295
31 Netto avsetninger	-7 845 231	-7 929 188	-3 569 000	84	-12 550 431
Mindre-/merforbruk	0	0	0	0	0

*eksl. avskrivninger

Driftsinntekter 2024

Kommunens brutto driftsinntekter i 2024 ble 24 mill. kr høyere enn regulert budsjett.

De største avvikene forklares slik:

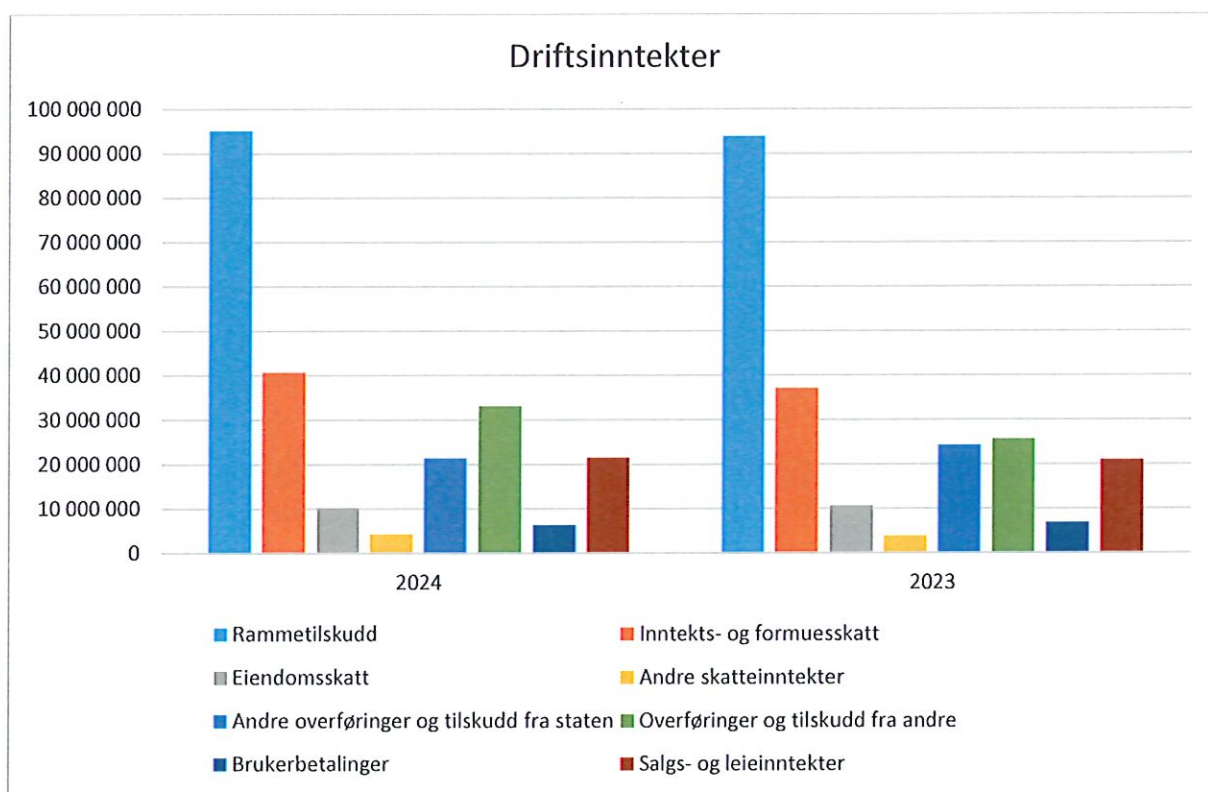
Overføringer fra staten: Bosetting av flyktninger i 2024 var ikke med i budsjettet men bare tilskuddet på de vi allerede har bosatt. Det ble bosatt 12 flyktninger fra Ukraina i 2024 og dette ga et positiv avvik mellom regnskap og regulert budsjett i Flyktningetjenesten på 2,8 mill.kr. Resten av avviket på denne posten er tilskudd på prosjekter og utgjør et positivt avvik på 1 mill.kr.

Sykepengerefusjon: Med økt sykefravær og svangerskapspermisjoner ble refusjon 4,6 mill. kr høyere enn budsjettet.

Refusjon for ressurskrevende brukere for 2023 ble 2,4 mill.kr mer enn budsjettet slik at 1,2 mill.kr kom som en ekstra inntekt i 2024.

Momskompensasjon kommer både på inntektssiden og utgiftssiden og utgjør 8 mill.kr. og er ikke budsjettet.

Overføringer fra fylkeskommune viser et positiv avvik på 2 mill.kr og dette skyldes tilskudd vedrørende omstillingsprosjektet og tilskudd til «ung inkludering – alle med».

Tabell viser ulike typer driftsinntekter for år 2024 og år 2023.

Driftsutgifter 2024

Kommunens brutto driftsutgifter (ekskl. avskrivning) i 2024 ble 26,6 mill. kr høyere enn regulert budsjett.

De største avvikene forklares slik:

Lønnsutgifter: Lønnsutgifter viser et forbruk som er 6 mill. kr høyere enn det regulerte budsjettet. Korrigerer vi for merinntekt på refusjon sykelønn (4,6 mill kr) blir det et merforbruk på 1,4 mill. kr. Hovedgrunnen til dette er behov for økt bemanning i barnehagen i forhold til budsjettet på grunn av at antall barn økte en del. Prosjektstillinger i forbindelse med Laksvollen finansieres av omstillings- og investeringsmidler og blir budsjettet med kr. 0 og dermed vil lønn framkomme på disse og finansieringen på inntektssiden. Slike lønnsutgifter med sosiale utgifter utgjør 717 000 kr.

Kjøp av varer og tjenester: Sum utgifter er på 65,9 mill.kr mens regulert budsjett er på 54,5 mill.kr. Det største avviket har vi på konsulenttjenester som er på 2,8 mill.kr i merforbruk. Innføring av Elements utgjør den største delen av dette avvik. I tillegg betalte vi ut skjønnsmidlene til aktørene som jobber med de to prosjektene på 1,1 mill.kr og disse midlene sto på driftsfond og ble finansiert slik. Vi har også to runder med et opplegg med Friskgården «langtidsfrisk» og dette hadde en kostnad på kr 557 000 og det meste av dette ble dekket av midler fra NAV ekspertbistand.

Økt fokus på digitalisering fører til økte lisenser og kjøp av datamoduler og dette utgjør 2,8 mill.kr i avvik mellom regnskap og regulert budsjett.

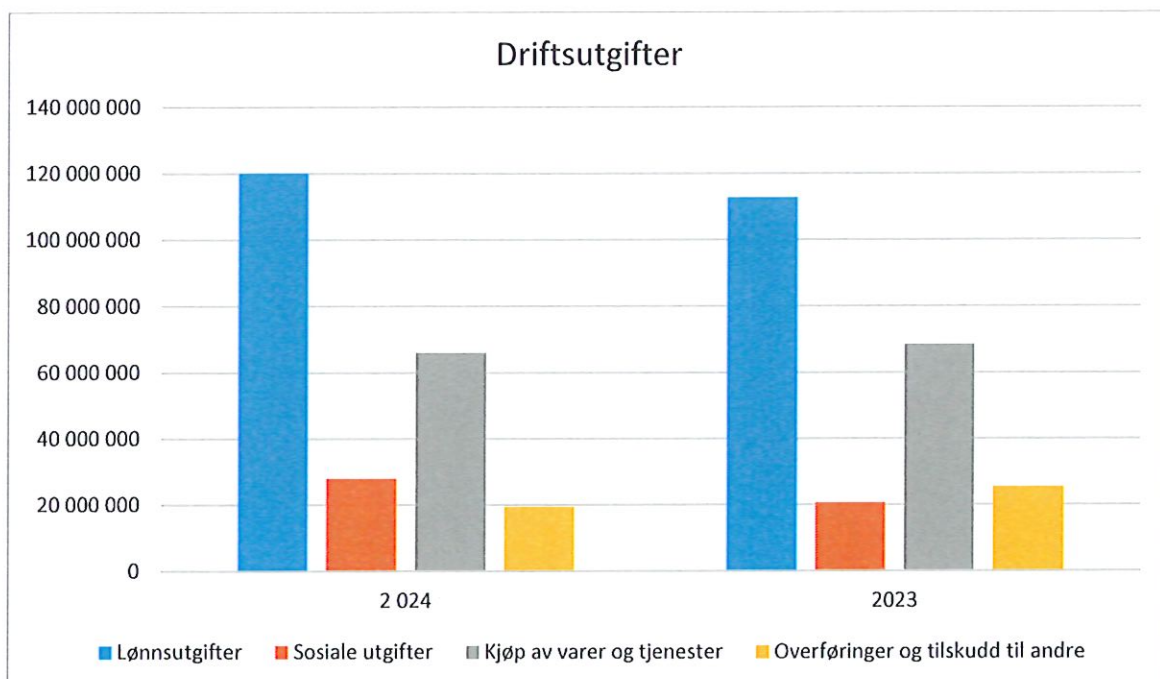
Grane kommune har fast pris på strømmen og for år 2024 ble det et merforbruk på kr 500 000. Det skal jobbes aktivt med å få strømforbruket ned over hele organisasjonen.

Kjøp fra andre kommuner: Vertskommunesamarbeid barnevern var budsjettet med 3 mill.kr og årsbeløpet ble 3,7 mill.kr.

Ytelser til sosialhjelp har økt betraktelig og det ble gjort en budsjettregulering med økt bevilgning og finansiert med flyktningetilskudd. Det holdt ikke helt og merforbruket ble kr 558 000.

Kjøp av helsetjenester: Økt sykefravær og nedgang i bemanning under enhet omsorg ble det nødvendig å leie inn sykepleiere fra vikarbyrå mer enn budsjettet og merforbruket ble 1,3 mill.kr.

Momskompensasjon kommer både på inntektssiden og utgiftssiden og utgjør 8 mill.kr. og er ikke budsjettet.

Tabell viser ulike typer driftsutgifter for år 2024 og år 2023.

Tabellen nedenfor viser utviklingen av mindreforbruk de siste årene:

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mindreforbruk (overskudd)	2.698.615	3.086.803	8.364.892	5.490.466	722 791	1 509 137

Ihht. ny kommunelov, gjeldende fra 01.01.2021, er mindreforbruk 2024 kr. 1 509 137 avsatt disposisjonsfond direkte.

1.3 Budsjettgjennomføringen

Budsjettgjennomføringen omhandler i hvilken grad de politiske vedtatte budsjetttrammer (netto) er overholdt. Det skal utarbeides tertialvise økonomirapporter fra hvert ansvarsområde hvor avvik kommenteres og tiltak settes inn bl.a i form av budsjettreguleringer. Tertialrapportene pr. 30.04. og 31.08. behandles av formannskapet og kommunestyret. Tabellen under viser en sammenstilling av sum utgifter og inntekter, og avviket mellom (regulert) budsjett og regnskap for virksomhetsområdene (jfr. bevilgningsoversikt drift)

Oversikt over resultatene 2024 områdevis:

Virksomhetsområde	Regnskap 2024	Budsjett 2024 Regulert	Budsjett 2024 Vedtatt KS des -23	Avvik i hele tusen	%	Regnskap 2023
0 Politiske styringsorgan	8 944 706	8 763 753	8 763 753	181	2	8 791 375
1 Sentraladministrasjon	19 044 396	16 339 698	16 128 334	2 705	16	17 047 311
2 Oppvekst - Kultur	42 040 746	44 017 617	42 564 457	-1 977	-5	34 634 740
4 Teknisk - Næring	38 154 332	37 844 818	36 674 849	310	1	37 450 018
5 Helse - Omsorg	47 968 158	47 809 954	46 482 357	158	0	52 240 843
6 NAV	2 070 901	1 488 000	1 488 000	582	39	2 386 583
8 Finans	-157 601 917	-156 263 840	-152 101 750	-1 338	-1	-152 129 786
9 Pensjon	-621 323	0	0	-621	0	-421 084

I årsmeldingen vil kommunalsjefene kommentere mer detaljert rundt sine ulike virksomhetsområder.

Her vil vesentlige avvik kommenteres pr. virksomhetsområde:

1.Sentraladministrasjon

Ansvar 1300 Informasjonsteknologi: Merforbruk på 2 mill. kr. og dette skyldes i hovedsakelig implementering av nytt saksbehandlingssystem; Elements. I tillegg har vi utvidet Framsikt som er et helhetlig økonomistyringsverktøy med flere moduler; virksomhetsplan, politikermodule og rapportering. Økt fokus på digitalisering av prosesser og rutiner medfører økte lisenser og behov for datakonsulent og er med på å øke merforbruket.

Ansvar 1000 Kommunedirektørens kontor har et merforbruk på kr 923 000. Resten av egenandelen i forbindelse med omstillingsprosjektet på kr. 485 000 er avsatt til bundne driftsfond fra ansvar 1000. Resten av avviket framkommer i lønnsutgifter og skyldes overlapping av gammel og ny kommunedirektør høsten 2024.

2.Oppvekst-kultur

Netto mindreforbruk i Oppvekst og Kultur er på 2,7 mill.kr. Flere ansvar under OK går med merforbruk og noen med mindreforbruk som utgjør netto mindreforbruk.

Ansvar 6400 Flyktningetjenesten har et mindreforbruk på 2,4 mill.kr. Dette skyldes bosetting av flyktninger i 2024 som det ikke i budsjettet var tatt høyde for.

Ansvar 2800 Familieenheten har et mindreforbruk på kr 754 000 og dette skyldes lavere lønnsutgifter og økte refusjoner enn budsjettet.

Ansvar 2700 Barnevern hadde et budsjett på 3 mill.kr og sum utgifter på 3,7 mill.kr. Et merforbruk på kr. 700 000.

Ansvar 2300 Grane kommunale barnehage fikk et merforbruk på kr. 501 000 på grunn av økte lønnsutgifter. Det ble tidlig på året nødvendig å øke bemanningen grunnet økt antall barnehagebarn.

6.NAV

Økte utbetalinger til sosialhjelp er grunnen til merforbruk på kr 582 000. Det ble høsten 2024 foretatt en budsjettregulering med 2 mill.kr men det ble ikke nok i forhold til faktiske utgifter.

8.Finans

Netto mindreforbruk er på 1,3 mill.kr. og skyldes i hovedsak mer utbetalt utbytte fra Helgeland Kraft AS enn budsjettet. Vi fikk i utbytte 3 mill.kr og budsjettet var på 1,5 mill.kr.

9.Pensjon

Premieavviket (differansen mellom pensjonskostnaden og innbetalt pensjon) ble litt lavere enn budsjettet og ga derfor et mindreforbruk på kr 621 000.

1.4 Investeringsregnskapet

Investeringsregnskapet er avlagt i balanse.

Avvik i investeringsregnskapet: Sum brutto investeringsutgifter. Inntektene knyttet til investeringer er ikke tatt med. Det er kun vesentlige avvik som kommenteres. Jfr. bevilgningsoversikt investering.

Investering		Regnskap	Budsjett reg.	
Prosjekt:		2024	2024	Avvik
9420/4200	Aktivitetsrom skole	313 191	562 500	-249 309
9403/4402	Ombygging NAV-kontor	415 132	410 000	5 132
9403/4403	Tannklinikk ombygging	2 060 261	2 150 000	-89 739
9420/4420	Utvendig oppgradering GBU	1 719 799	2 500 000	-780 201
9420/4423	Barnehage utvendig oppgrad.	1 018 909	1 000 000	18 909
9420/4429	GBU skolegård	1 370 589	1 562 500	-191 911
9440/4440	Grane kirke	205 761	30 000	175 761
9504/4510	Finsåsbrua	294 056	280 000	14 056
9602/4602	Trofors vannverk PLS	620 068	500 000	120 068
9703/4723	Lift	514 563	500 000	14 563
9703/4724	Steamer	660 625	687 500	-26 875
9802/4802	Aktivitetspark Stormoen	571 481	812 500	-241 019
9806/4806	Laksvollen Næringsområde	1 303 725	1 500 000	-196 275

9808/4813	Beredskap - alarmsendere	198 740	203 000	-4 260
9808/4814	Beredskap – ATV og lettboat	54 554	55 000	-446
9808/4815	Stedsutvikling Fiplingdal	266 740	215 000	51 740
4500/4816	Brannbil	0	1 875 000	-1 875 000
	SUM INVESTERINGER	11 588 194	14 843 000	-3 254 806

Avviket (sum mindreutgift) er på 3,2 mill. kr. Prosjekt 4816 Brannbil har et avvik på 1,875 mill.kr og dette skyldes at signering av kontrakt ble gjort sent på året og første akonto faktura ikke kom på 2024. Så hele investeringsutgiften på brannbil vil komme i 2025. Prosjekt 4420 Utvendig oppgradering GBU fikk lavere investeringsutgifter enn budsjettert og mye skyldes bruk av egne ansatte i deler av prosjektet.

1.5 Finansielle måltall

Årsberetningen skal redegjøre for forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid. Rapportering tilbake på de finansielle måltallene blir derfor en sentral del av årsberetningen.

Måloppnåelse finans

	Måltall	R 2024	R 2023	R 2022	R 2021
Driftsinntekter		232 212	222 596	202 139	195 006
Netto driftsresultat		-7 845	-12 550	5 217	12 139
Netto dr.res i % av driftsinntekt	2,0	-3,4	-5,6	2,6	6,2
Disposisjonsfond		29 262	36 826	36 924	36 109
Disposisjonsfond i % av driftsinntekt	8,0	12,6*	16,5*	18,3*	18,5*
Netto lånegjeld		144 426	150 805	150 136	148 979
Gjeldsgrad	75,0	62,2	67,7	74,3	76,4

*Hvis pensjonsfond holdes utenfor kr. 6 397 871 blir % vis av driftsinntektene 9,8 %.

Lånegjeld

Gjeldsbelastning og konsekvensene ved låneopptak har stor betydning for driften og er svært viktig for den økonomiske styringen i nesten alle norske kommuner. Det bør derfor knyttes noen indikatorer til finansieringsstruktur og rente- og avdragsbelastning. Netto lånegjeld i prosent av driftsinntekter sier oss hvor mye av kommunens langsiktige gjeld som skal betjenes av kommunens ordinære driftsinntekter. Det finnes flere indikatorer og nøkkeltall. Et viktig poeng med nøkkeltall knyttet til finansiering er at kommunen ønsker å begrense hvor stor andel av inntektene som går til å betjene gjeld.

Kommunens langsiktige gjeld har gått ned fra 149 mill. kr i 2021 til 144 mill. kr i 2024 (ekskl. videreutlån). Nedgangen skyldes økte låneopptak i 2020 grunnet bygging av Helsetunet og at vi de siste årene har holdt investeringene nede på et lavt nivå. Nedgangen i lånegjeld fra 2023 til 2024 er på 6,4 mill.kr og skyldes lavere låneopptak i 2024 enn summen av innbetalt avdrag i fjor. Innbetalt avdrag 2024 er på 8,4 mill.kr og 2 mill.kr ble tatt i lån og derfor nedgang på 6,4 mill.kr i netto lånegjeld.

Ubrukte lånemidler ble brukt i 2024 for å finansiere store deler av investeringsprosjektene og utgjorde 6,2 mill.kr.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat ses gjennomgående på som det viktigste måltallet for kommunal økonomi. Netto driftsresultat som resultatmål viser hvor mye av driftsinntektene som er disponible til avsetninger eller finansiering av investeringer. Tallet må ses på over flere år. Pr. i dag er resultatgrad det eneste nøkkeltallet hvor det er gitt sentrale føringer. Teknisk beregningsutvalg (TBU) har gitt anbefalinger at tallet bør være 1,75 %. Grane kommunes resultatgrad i 2024 er -3,4 og er langt unna anbefalingene. Det blir viktig framover å bedre resultatgraden så nært som mulig 1,75 % og helst opp på vedtatt måltall på 2 %. Det jobbes over hele organisasjonen med å se på mulige innsparingstiltak og det blir en nødvendig prosess framover mot å legge et budsjett for 2026. Resultatgraden må bedres for at vi skal kunne foreta gode og nødvendige investeringer i framtiden.

Disposisjonsfond

Kommunen bør ha tilstrekkelig buffer til å håndtere midlertidige og uventede fall i inntekter eller økte utgifter. Nivået på kommunens tjenestetilbud skal kunne videreføres uten å bli påvirket av slike midlertidige svingninger. Nivået på kommunens buffer må avspeile kommunens eksponering for risiko. Vedtatte finansielle måltall i Grane kommune er at vi skal ha et disposisjonsfond som er på minst 8 % av driftsinntektene. Dette målet har i mange år vært innenfor men det er klart en nedgang i de siste årene. Fondet utgjør pr. 31.12.24: 29,2 mill. kr. Måltallet ble 12,6 %.

Likviditet og arbeidskapital

Arbeidskapitalen og langsiktig gjeld angir henholdsvis kommunenes likvide stilling og gjeldsbelastning. Arbeidskapitalen omfatter bankinnskudd, verdipapirer og fordringer på stat, andre kommuner og private, men fratrukket kassakredittlån, sertifikatlån og leverandørgjeld.

Kommunen må ha en likviditetsbeholdning av en viss størrelse siden inn- og utbetalinger ikke kommer til samme tid. Ved å korrigere arbeidskapitalen for forhold som bundne fond og ubrukte lånemidler får vi arbeidskapitalens driftsdel. Arbeidskapitalens driftsdel viser kommunens grunnlikviditet - den delen av omløpsmidlene som ikke er gjeld eller på annen måte knyttet til bestemte formål.

Sammen med langsiktig lånegjeld uttrykker arbeidskapitalen kommunenes finansielle handlefrihet. Utviklingen i arbeidskapital er skapt av frigjorte midler med fradrag for det som er brukt til investeringer. Utviklingen i langsiktig gjeld bestemmes av forholdet mellom nye låneopptak og avdrag på tidligere opptatte lån og viser kommunens gjeldsbelastning.

Sum omløpsmidler (OM)

- Fond (eksl. disposisjonsfond)
- Ubrukte midler eksterne lån (U. Lån)
- Kortsiktig gjeld (KG) _____ :
- = Arbeidskapitalens driftsdel (AK drift)

Tabellen nedenfor viser utviklingen av arbeidskapitalens driftsdel og i prosent av totale driftsinntekter.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Endr OM	26 284 780	-35 051 152	3 369 495	8 798 707	4 462 950	-7 126 305
Endr KG	-17 242 614	6 533 897	4 661 323	2 717 936	-14 015 711	-231 980
Endr. AK	9 042 166	-28 517 254	8 030 818	11 516 643	-9 552 761	-7 358 285
% AK drift	4,99	-15,41	4,12	5,97	-4,29	-3,17

Arbeidskapital i % av driftsinntekter er økt 1,12 % fra 2023 til 2024.

Det er positivt at endringen viser en økning men viser samtidig at kommunens utgifter er høyere enn inntektene. Målet må være ha få en positiv arbeidskapital som er en indikator på kommunens likviditetsutvikling framover i tid.

Fondsavsetninger

Tabellen nedenfor viser utviklingen i de ulike typene fond kommunen har avsatt:

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bundne kapitalfond	253 164	3 564 974	514 310	2 049 943	2 876 875	2 481 192
Ubundne kapitalfond	554 600	483 353	487 045	540 737	548 487	1 636 951
Bundne driftsfond	53 327 192	39 033 666	34 144 338	36 996 195	24 237 174	23 925 609
Disposisjonsfond	12 917 579	24 671 852	36 109 492	36 924 390	36 826 038	29 262 372
Totalt	67 052 535	67 753 845	71 255 185	76 511 265	64 488 574	57 306 124

1.6 Samfunn og økonomiske utfordringer

Kommunens økonomi bestemmes i hovedsak av statlige overføringer knyttet til folketall og befolkningssammensetning. Dette har gitt oss store utfordringer de senere år knyttet til å tilpasse utgiftssiden i forhold til inntektene.

Grane kommune har et stadig press på økonomien som må vies stor oppmerksomhet. Investeringer i forbindelse med bygging av ny E6 og etablering av næringsområdet Laksvollen, brannstasjon, brannbil og påkostninger skole, barnehage, vann og avløp m.m vil de neste årene by på store utfordringer. Vi må tilpasse driften i forhold til nødvendige låneopptak og påfølgende renter og avdrag. I tillegg er det større krav og forventninger til kommunale tjenester. Grane kommune fikk ikke satt av midler etter regnskapet år 2024 slik at de økonomiske reserver øker og blir stabile. Økonomiske reserver er viktig for å kunne håndtere svingninger i behov og endringer som vil skje bl.a ved demografiutviklingen, kostnader, inntekter og lignende. Når kapitalkostnadene på lån løper for fullt er det viktig at kommunen har tilpasset driftsutgifter på et nivå som vil føre til at vi beholder et netto driftsresultat som er over det som er anbefalt og i henhold til vedtatte finansielle måltall på 2 %.

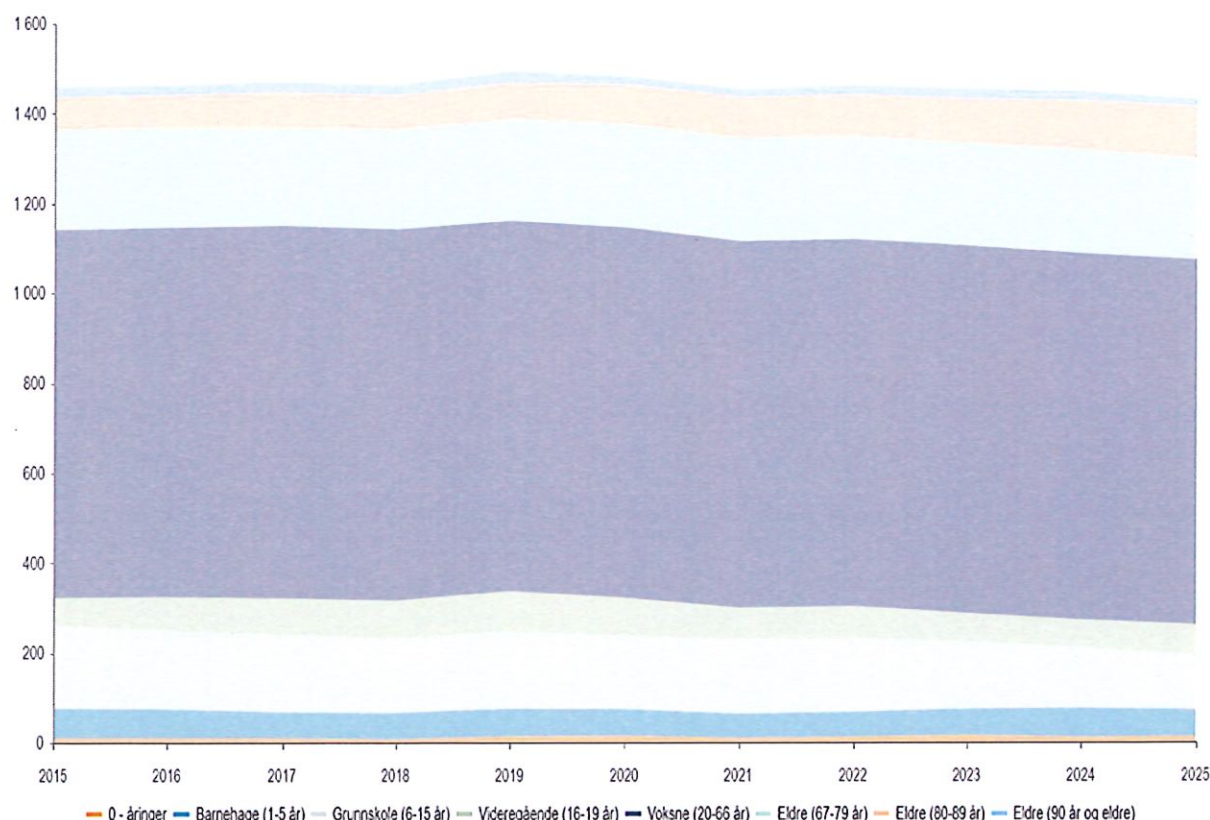
Befolkningsutvikling

Befolkningsutviklingen er av stor betydning for en kommunes økonomi. Med utgangspunkt i innbyggerne, og deres behov, skal infrastrukturen utvikles og tjenestetilbudet dimensjoneres, samtidig som kommunens faktiske inntekter er knyttet til innbyggerne gjennom inntektssystemets kriterier og skatteevnen til de samme innbyggerne. Tabellen fra SSB viser at folketallet har gått ned fra 2023 til 2024 med 17 innbyggere. Vi har en negativ folkevekst til tross for at vi i fjor bosatte 13 ukrainske flyktninger.

Grane	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Innbyggere	1493	1482	1453	1461	1454	1447	1430

Sammensetningen av innbyggerne påvirker rammetilskuddet. Hvis antall barn i aldersgruppen 6-15 år (grunnskolealder) endres, vil dette påvirke kommunens inntekter gjennom inntektssystemet i betydelig grad. Det samme vil gjelde hvis antall eldre endres fordi disse to gruppene er sterkt vektlagt gjennom utgiftsfordelingen i inntektssystemet. Utviklingen er økt antall i gruppen eldre i forhold til barn og dette vil ha stor betydning for utviklingen av tjenestetilbudet i vår kommune.

Oversikt over sammensetningen av innbyggerne i Grane Kommune pr. 31.12.24:

2.0 Måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen

Her skal det gis opplysninger om utviklingen i tjenester og hvordan utviklingen har vært i forhold til måltall i årsbudsjettet. Etter kommuneloven skal årsbudsjettet vise kommunestyrets prioriteringer, bevilgninger og de målene og premisser som budsjettet bygger på. Budsjettpremisser skal være politikernes premisser for hva administrasjonen skal oppnå for de rammene/bevilgningene de har fått på et område. De skal være så tydelige og objektive at det er mulig å måle i hvor stor grad budsjettpremissene er oppfylt og kommunedirektøren skal i årsberetningen gi dekkende opplysninger om eventuelle avvik.

Budsjettpremisser for år 2024 ble vedtatt i kommunestyret den 13.12.23. Grane kommune bygger økonomiplan 2024 – 2027 og årsbudsjett 2024 på følgende budsjettpremisser:

- Rekruttere og beholde ansatte
 - Grane kommune har i 2024 kontinuerlig jobbet for å rekruttere og beholde ansatte. Blant annet er lønnspolitisk plan endret for å bedre ivareta kommunens behov.
- Når det skal lyses ut ledige stillinger skal dette i hovedsak være heltidsstillinger
 - Grane kommune har i 2024 utarbeidet en egen prosedyre før stillinger kan lyses ut. I prosedyren inngår bl.a. en vurdering ifht stillingsstørrelse.
- Obligatorisk foreldrekurs for de som har barn i barnehagen.
 - Grane kommune har i 2024 tilbudt foreldrekurs til de som har barn i barnehagen.
- Obligatorisk kurs for de over 60 med fokus på tilrettelegging og tilpasning av bolig
 - Dette er ikke utført. I Kommunal Planstrategi er det lagt inn en egen plan knyttet til demografisk utvikling. I denne planen vil bl.a. tilrettelegging av bolig bli tema.
- Fortsette prosjektet "inn i jobb"
 - Prosjekt «Inn i jobb» er gjennomført i hele 2024
- Lærertetthet i henhold pedagognorm
 - Grane kommune jobber kontinuerlig med å rekruttere lærere. I perioder er det utfordrende å oppnå rett lærertetthet ifht pedagognorm.
- Fokus på restarbeidsevne blant eldre ansatte – seniorpolitikk
 - Seniorpolitikk er spesielt omtalt i lønnspolitisk plan som ble revidert i 2024.

3.0 Sykefravær

Sykefraværet i Grane kommune er 8,8 % for 2024, med en nedgang fra året før, hvor vi hadde et fravær på 9,7 %, Vi har mange langtidssykemeldte med sykdommer som utgjør en stor del av dette, men vi ser også at korttidsfraværet har gått ned til 1 % dette året i forhold til over 2 % forrige år.

Det jobbes tett med tiltak og oppfølging, og nærværarbeid i hele kommunen. Vi har endret våre rutiner for oppfølging av fravær og utarbeidet en fraværplakat for oppfølging av fravær de første 14 dager hvor det framgår fordeling av ansvar både for leder og ansatt. Denne plakaten er sendt ut til alle ansatte og henges opp på alle arbeidsplasser, slik at alle er godt kjent med våre rutiner.

Grane kommune satser på en del felles sosiale tiltak i løpet av hvert år for alle ansatte og i tillegg at hver avdeling jobber tett med trivsel og HMS på sine arbeidsplasser. Det gjennomføres verneunder på alle enheter innen mars hvert år, hvor det i etterkant utarbeides en oppfølgingsplan med tiltak og ansvarliggjøring. Denne planen vedtas i amu.

Målsettingen på 6 % fravær eller mindre, ble ikke nådd dette året, men vi jobber med tiltak og har som mål å fortsatt redusere fravær og få bedre nærvær.

Grane kommune jobber med ulike prosjekt for å se om det vil ha effekt framover i forhold til nærvær og trivsel.

4.0 Likestilling mv

Likestilling kvinner og menn og likestilling etnisitet

Arbeidsgiver skal jobbe aktivt for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Vi har et ansvar for at mangfold skal fungere og gjerne gi oss nye perspektiv slik at vi kan løse oppgaver på en bedre måte sammen. Som flerkulturell arbeidsplass har vi et potensiale for ny utvikling.

I 2024 hadde Grane kommune 25 ansatte med utenlandsk opprinnelse.

Likestilling, funksjonsevne

Kommunesektoren er bedre enn privat og statlig sektor til å ansette og ivareta de som faller utenfor i arbeidsmarkedet.

Grane kommune har i flere år stilt seg åpen for ansettelser og arbeidstrening av personer som av ulike årsaker kommer inn under betegnelsen nedsatt funksjonsevne.

Vi er en stolt arbeidsgiver til ansatte med ulike evner og tilpasser arbeidet etter mestring.

Det har ikke skjedd ombygginger i kommunens bygg mht universell utforming i 2023 og 2024.

5.0 HR-området, Human Resources/Humankapitalen

Kunnskapsarbeid utgjør nå 50 – 80 % av bruttonasjonalprodukt i industrinasjonene.

Grane kommune er en organisasjon med kunnskapsintensive arbeidsoppgaver.

I stor grad må den enkelte medarbeider ta ansvaret for sine arbeidsoppgaver med få ansatte.

Kommunedirektøren mener vi i stor grad evner å belønne gjennom lønnssystemene, pensjonsordning, tilrettelegging for et godt samspill mellom hjem og arbeid; fleksitid, hjemmekontorordning, permisjonsreglement, barnehageplass og pendlertilskudd.

Gjennom medarbeidersamtaler og gjennom tillitt, mellom ansatte og leder, skal hver leder bidra til at våre medarbeidere behersker sine oppgaver, involveres i prosesser og har tilstrekkelig kunnskap, slik at det ikke skapes unødvendig stress og usikkerhet i organisasjonen.

Vi har dette året gjennomført felles IA dag hvor alle ledere, tillitsvalgte og verneombud kan delta, med felles mål om å jobbe med trepartssamarbeidet.

Grane kommune skal ha fokus på HMS arbeid i de enkelte avdelinger kontinuerlig. Jobbe med de tiltak hver avdeling ser som nødvendig for å utvikle organisasjonen og ha et godt arbeidsmiljø.

Det er ikke gjennomført medarbeiderundersøkelser dette året, men det skal gjennomføres i alle avdelinger innen mars 2025 , 10 faktor undersøkelse. Vår bedriftshelsetjeneste har gjennomført kurs i langtidsfrisk for de som har mye fravær og dette videreføres i henhold til vår rutine.

Grane kommune har flere ansatte som gjennomfører videreutdanninger og fagutdanninger i hht. vårt behov for mer kompetanse og faglærte. Vi har pr. i dag 8 lærlinger i kommunen som er god rekrutteringsmulighet for å få inn flere fagutdannede.

Vi satser på å få flere fagutdannede og flere med høyskoleutdanning i henhold til kommunens behov framover. Satser på rekruttering og er med i flere prosjekt sammen med flere kommuner på Helgeland, som blant annet mentorprosjekt.

Vi har Friskgården som vår bedriftshelsetjeneste og som jobber sammen med oss på forebyggende arbeid og for helsefremmende arbeidsplasser. De gjennomfører også helsekontroller på våre ansatte i tråd med de krav som foreligger.

Pensjon

Våre pensjonsordninger har vi gjennom avtale med KLP og Statens pensjonskasse. KLP har avholdt møte med Grane kommune, både med ledere og med den enkelte ansatte som ønsket informasjon om sin egen pensjon. Dette gjøres hver år.

Seniorpolitikk

Seniorpolitikken har overordnede mål å stimulere ansatte til å stå i jobb framfor å velge å gå av med pensjon. Vi ser at flere arbeidstakere over 62 år velger å stå i jobb lenger i dag enn tidligere - så de igangsatte tiltakene synes å virke.

Seniorpolitikken i Grane kommune ligger innfelt i vår lønnspolitiske plan og ansatte over 62 år får 10.000.- ekstra i lønn i 100 % stilling hvert år fram til fylte 67 år eller ekstra fridager, hvis dette er ønskelig og at det er mulighet i henhold til den enkeltes arbeidsplass å tilrettelegge for dette.

6.0 Internkontroll, GDPR, etiske retningslinjer og varsling

Kommuneloven § 25-1. Internkontroll i kommunen og fylkeskommunen.

Kommunelovens § 25-1 krever at kommunen skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Den skal være systematisk og tilpasses vår størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Grane kommune har flere overordnede reglement, rutiner og retningslinjer som er styrende for virksomheten. Av de viktigste kan nevnes:

- Arkivplan
- Delegeringsreglement
- Ansettelses og arbeidsreglementet
- Økonomi- og finansreglement
- Lederavtaler
- Etiske retningslinjer.
- Rutiner for varsling
- Krisehåndtering og beredskap
- Retningslinjer for sikkerhetsrevisjoner på informasjonssikkerhet- og personvernområdet

(Ny) kommunedirektøren har i slutten av 2024 startet en systematisk gjennomgang av interkontrollen. Dette arbeidet vil pågå gjennom hele 2025.

Avvik og avvikshåndtering håndteres gjennom internkontrollsystem Compilo. Det er lagt til rette for at alle ansatte skal bruke avvikssystemet. Sektorovergripende planer, reglement, prosedyrer/rutiner er samlet i et felles system (Compilo). Avvik fra rutiner og avvik med konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet skal registreres via dette systemet.

I slutten av 2024 startet en revisjon av strukturene i Compilo, med sikte på å få et mer brukervennlig avvikssystem. Superbrukere ble også påmeldt kurs med oppstart i 2025.

Kommuneloven § 13-1: *kommunedirektøren skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt.*

Kommunedirektøren gjennomgår og godkjenner alle saker som fremmes for politiske utvalg. Behandlingen er sporbar gjennom saksbehandlersystemet Elements.

Det jobbes med en rapport på status og oppfølging av vedtak som legges frem i kommunestyret en gang i året.

Tilsyn i 2024
Arbeidstilsynet

Trofors, 28.03.2025

Børge Steinmo Johnsen
Kommunedirektør